

Delavci sami ne vidijo verig, v ktere jih vklepa kapitalizem.

DELAVCI!

Hujec za svobodo in pravice svoje! Izgubiti se morete nitecer, pridobite pa lahko vse.

Naročnina (subscription):

\$1.00 na leto, 75c na pol leta za Ameriko (\$1.50 per year, 75c half year in America. \$2 na leto, \$1 pol leta za Evropo (\$1 per year \$1 per half year for Europe.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

LIST ZA INTERESE
DELAWSKEGA LIUDSTVA.

THIS PAPER IS DEVOTED
TO THE INTERESTS OF THE
WORKING CLASS.

Štev. (No.) 39.

Nočete stradati?

Američki delavci, ali boste stradali? Ze mesece ste brez dela. Kliko ste trudili, da bi našli dela. Prihodil v tvornice ste se borili kot nori, da bi prodali svoje delavne sile delodajalcu. Prehodili ste maje dolgo pot peš in se vogli na tovarnih vlaščih od mesta do mesta za delom. In sedaj ste enemogli....

Kaj boste z vami?

Prihranki so polsi. V mesnicih in prodajalnicah vam ne upajo več; gospodarji his vas pritiskejo in rent: "boardingbossi" vas posijo iz stanja. Oknali ste že celo greke kapije miloščine. Toda ta vas ne more zadovoljiti, vaš duh se upira temu.

V skrajni stiski ste se obrnili do lastnikov tovarn, do gospodarske industrije — za pomoč. Toda njih sreca, trda kot kamen, se niso omehala. Lastniki tovarn vas ne pozajmo zdaj; oni pozajmo samo dolare in dividende. Kaj njim manj vaše trpljenje!

Da, kapitalisti pozajmo samo dolare in dividende. Zmiali so plače vasi par tovarisem, ki se delajo. To pomeni za uje zvisanje kapita in dividende obvezna pa pomembni tudi manj dela, manj izdelkov, — a večja brezposelnost in večji boj za delo.

V skrajni stili ste se okrnili do državnikov in zastopnikov, katerim ste poverili svoje glasove in jih poslali na najvišja mesta republike in nadi, da boste skrbeli za "blagor ljudstva". Toda državniki in zastopniki se ukvarjajo s filipinskim vprašanjem, s panamskim vprašanjem, z japonskim vprašanjem, — z vsemi vprašanji samo z delavskim ne. Njim se radi z razpoloženjem vojaških cesarstev, kraljev, kraljic in "injunetion" proti delavskim organizacijam, mudi se jim s petjem, laksusom in nazdravljanjem carjem in cesarjem. Vaš glas jih ne dosega; vase prošnje jih ne znamenirajo. Poslušajo vas le na volini dan — potem ne veš. Mesto da bi se odzvali vašim prošnjam, posečajo druge bankete v New Yorku in Philadelphia, — bankete, kjer se je zjelo in zapiralo več tisoč dolarjev. To je nujni odgovor na vase prošnje za delo.

Hočete še več? Ali pričakujete še kaj od kapitalistov in od političarjev starih strank? — Ne!

Zaujajte torej sami sebi!

Ako stradate, stradate zato, ker hočete stradati.

Vi delave in delavke preizvajate vse, kar vam zadostuje za življenje. Vaša sila, moč vaših rok je ustvarila orjaško mašinerijo gigantne tovarne, nepregledne železnice in vso industrialno silo, ki je povzročila kuluro 20. stoletja.

Vaše delo in samo vaše delo je ustvarilo vsa sredstva za produkto. Vaše delo in samo vaše delo zmore zopet zaobrnil kolesa industrije in vse rešiti stradanja.

Hočete delati?

Ako hočete, tedaj morate odstraniti roko, ki drži vrata tovarn zaprti; roko, privatnega lastnika, roko kapitalizma. Delavnieci ne smejo več biti individualna lastnika nekoliko privilegiranih. Postati lastnina vseh ljudstva. Imeti moramo socialistem!

V socialistu je rešitev delavškega nazreda. Šele v socialistični družbi bodo delave prosti pravljenci, prosti bede, destitucijski in sužnosti. Da prinesejemo znamo v socialistu, organizacijo se delave vseh delavcev v socialistični stranki. Socialistična stranka ima svoje govornike, izdaje svoje časopise, knjige in brošure ter vzdruževanje med delave in delavkami, kateri želi storiti inteligenčno.

Socialistična stranka je edina stranka, katera ima pozitivni program za rešitev sedanjega perečega vprašanja brezposelnosti.

Doslej se niste veliko brigali za socialistično gibanje, za gibanje, ki je klealo v zdravitev revne in izkoriscane vseh delavcev. Bili ste za-

dovoljni, ker ste imeli dela. Niste pomislili, kaj pride jutri.

Ali danes ste brez dela. Bedim ste. Nočete še danes zapasti samim sebi? Bodete li tudi sedaj prezirati novo poslanico, novo doktrino: socializem? Proč z zasebnim lastništvetom! Proč s kapitalizmom!

Hočete stradati še zanaprej ali hočete biti svobodni?

Kapitalistični listi molijo kot grob o socialistični konvenciji. Trombe korumpiranega sistema se bodojajo ljudstvu povedati, kaj so govorili socialisti na konvenciji. Objavili pa bodojo dobesedno govore graferjev, ki se zbirajo na republikanskih in demokratskih konvencijah.

Cassell, dober republikanski kongresnik v Philadelphiji. Pa, je arretiran vseh obolodljivcev, da je na zelo prefrigan način ukradel državi pet milijonov dolarjev. Objavili pa bodojo dobesedno govore graferjev, ki se zbirajo na republikanskih in demokratskih konvencijah.

Kodikime delavec od bogatstva, katerega proizvaja? Ali smejte ljudje, ki ne proizvajajo ničesar, imeti vse bogatstvo? Dokler se ne bodojo delavci vglobili v ta dva vprašanja, tako dolgo so nepristopni za razredni boj.

Deset milijonov delavskih vlogev je v Zedinjenih državah. Med temi bodo najmanj milijon glasov oddani za delavske kandidate prihodnje jesen. Milijon delavcev bodo glasovali za socialistični tiket kajti navrhli so se že kapitalističnih "trikov" in praznih obljub.

Kapitalistični "The New York World" poroča, da se je na majhen oglas za neko prazno mesto vozniški, kateri je bil objavljen v njegovih predalih, prijavilo 700 poslicev. Na to "World" komentira: "Ta slučaj, da se sedemsto delavcev poganja za majhno pozicijo z majhno plačo, označuje bolj začasno stanje naših dežele, ki je nastalo vseh industrijalne depresije, kakor pa vse stevilke in tabele, kateri pokazujo število brezposelnih." In kapitalistični list klub temu njejo o "prošli" krizi in "vracači se" prosperiteti.

Po vladnem poročilu je bilo 1. 1873 v naši republike \$18.04 na vsako osebo v etniku. 1884 je bilo \$22.65; 1893 je bilo \$24.03 in 1907 je bilo \$36.30. Vsa ta leta so bila povišana ali kritična leta. Tako poroča vladni statistik. Kaj pa imajo te povprečne svote denarja opraviti s krizami? Lani je bilo še enkrat toliko denarja kajkaj je izdal za delave, torej 160 milijonov dolarjev.

Studirajte dobro te stevilke. Za vsak dolar, ki ga je izplačal ječlarski trust v meži, je prišel dolar profit. 210.000 delavcev je produciralo žeče in jekla v vrednosti za 320 milijonov dolarjev in ta ogromni produkt je moral 210 tisoč delavcev s par sto kapitalisti, ki celo leto niti videli niso tovorne od znotraj.

Z drugimi besedami pomenja to, da je vsak delave, vposlen pri Steel Corporation v meži leta izplačala svojim delavcem, katerih je bilo 210.000, v meži \$160.000.000. Na vsakega delavca je torej povprečno prišlo \$765. Na drugi strani — tako poročajo — je pa ječlarska družba v minimumu leta napravila ravno koliko čistega profita, kajkaj je izdal za delave, torej 160 milijonov dolarjev.

Napad na Dreyfusa. Klerikalno rojalistična zarota.

Alfred Dreyfus, znani francoski kapitan, kateri je bil pred nekaj leti tožen radi veleizdajalcev in pozneje pa zaslužen Emilio Zole opročen, je bil prisilen letičet 4. jun. v Parizu o prilikl slavnostnega prenosa telešnih ostankov Emilia Zole iz pokopališča Montmarie v Pantheon, napaden z revolverjem in zaderžan z dvema krogoma v roki. Napadalec, ki je strejal na Dreyfusa, se imenuje Louis Antoine Gregori in je uradnik vojaškega lista "LaFrance Militaire."

Napad se je izvršil v Pantheonu, ravno v trenotku ko je bil telosni prah Emilia Zole z velikimi ceremonijami položen v novo ravnici. Gregori je ustrelil dvakrat, a je le lahko ranil Dreyfusa na roki.

Napadu je sledila velika panika in pozneje divji izgredi. Prijetelji Dreyfusa so padli po napadu, podrljili ga na tla, ga bili s pestimi in palicami ter mu trgali oblike raz telesa. Le si silo ga je dobila policija v roke nakar ga je zaprla. Razum Gregorija je bilo arestriranih, se čez dvajset drugih oseb. Ko so vprašali Gregorija, zanj je strejal na Dreyfusa, odgovor je ta: "Nisem strejal na Dreyfusa kot na osebo, temveč strejal sem na dreyfusinom."

V bližini Pantheona so takoj po napadu nastali izgredi in demonstracije. Razum revolucionarnih elementov in pristaši Dreyfusa so se popadli z rojalisti, privrženi klerikalizmu in raznimi drugimi nasprotniki republike. Posredovali je moralna policija in vojska, kateri je izkazal vse zgodne sile.

To moderno tlačanstvo bi se že marsikom zdele "allright", aksi bi bil vsak delave zagotovljen, da dobri vsako leto povprečno

vedoma taji da je privatno lastništvo sredstev za proizvodnjo po trutih in korporacijah prvi in glavni vzrok sedanjih grijih razmeram v republiki. Proč s trutih! Proč z zasebnim lastništvetom! Proč s kapitalizmom!

Hočete stradati še zanaprej ali hočete biti svobodni?

NOVE SOCIALISTICNE ZMAGE.

Pri volitvah v parlament v Belgiji, ki so se vršile 26. maja, so pridobili socialisti pet novih mandatov in s tem pomnožili svojo moč v zbornici za 17. odstotkov.

Novi belgijski parlament obstoji sedaj iz 87 klerikalev, 43 liberalcev, 35 socialistov in 1 kraljevskoga demokrata. Novoizvoljeni socialistični poslanec so: Emile Royer v Tourmai Ath, Paul Pastur v Charleroi, Samuel Donnay v Liege, Jos. Wauters v Huy, Waremme in J. Lamperie v Ghent.

Sijajna je pa socialistična zmaga v Prusiji, kjer se so vršile 3. jun. deželnozbornke volitve. Pet socialističnih kandidatov je izvoljenih sedaj v meži, temveč tudi drugih \$765, kjeri gredo sedaj kot profit v žep delodajalca. Nadejno je bodočnost proletarijata, če velika ječlarska podjetja ustavijo delo, potem trpi vsa industrija, in tako najde moderni suženj zunaj tovarn neprivedljivo armado brezposelnih tovarisev, ki se nahajajo v istem položaju kot on.

Tak položaj je pa dobra šola za delavce. Namčili se bodojo cestiti svoje delavne sile in zavalebiti bodejo ne samo \$765, kjeri gredo sedaj v žep delodajalca. Nadejno je bodočnost proletarijata, če velika ječlarska podjetja ustavijo delo, potem trpi vsa industrija, in tako najde moderni suženj zunaj tovarn neprivedljivo armado brezposelnih tovarisev, ki se nahajajo v istem položaju in delodajalcov?

Kolektivizem je beseda, ki v slovenščini znači skupnost.

Rabimo jo, kadar hočemo povedati da smo za gospodarsko enakost.

Mnogokrat nas naspratrnik

naprasjuje, kaj je kolektivizem,

kaj je gospodarska enakost,

kaščna boda ječlarska družba v socialistični,

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opisni pa dogovor. Pri spremembah bivališča je potreben novi naročnik tudi STARISI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company

Chicago, Illinois.

JOHN GRIGLIC, President;

JOHN PETAK, Secretary;

ANTON PREŠERN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year. The last half year. Foreign countries, \$2 a year. \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV I ADDRESS:

"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

31

DOPISI

Zvezina mornarica v Seattle. — Kako izgleda 'krima za topove'.

— Proletarci ne rabijo vojne.

Dva profesorja-socialista odpusčena iz službe.

Seattle, Wash., 31. maja. — "Atlantic fleet" ali mornarica Združenih držav, ki se je mudila štiri dni v Seattlu, je dala lokalnim kapitalističnim listom toliko gradiva za člivo in ilustracije, da so morali izhajati v povsem obliki in brez vsakih drugih novic.

Zato se ne boste čudili dragi braheli "Proletarci", da je tudi zame ostalo nekaj neporabljenega gradiva o tej preslavni "kapitalistični brambi". Socialisti namreč pohoršeno vedno le tisto gradivo, katerega kapitalistični prostituti navadno nečego videti.

Poveljnik mornarice, admiralski Sperry je željaječi slavnospes. Ena oseba je bila rimeni žurnalist vč vse kot vseh ostalih sestisem mož. Admiral Sperry je tak patrijet, da vse šest dni v tednu proučuje, kako bi se zamoglo več ljudi pomoriti — kadar kapitalisti tako želijo —, sedmi dan gre pa v cerkev prosi bogata, da bi mu baje pomagal izvršiti njegove načrte.

Omeniti moram tudi moštvo mornarice, tiste sužnje, kateri še vedo v kak namen služijo, kapitalizmu in trotom v človeški družbi. Ti vojaki in mornarji baje dobitjo \$15 na mesec; koliko pa dobitjo hrane na dan, tega ne vem; izgledali so suhi kot trske. Da se jim ne godi posebno dobro, dokazuje že to, da jih je — ko je bila mornarica v Seattle — čez 150 pobegnilo.

Mesto Seattle je dovolilo \$45,000 za sprejem mornarice. San Francisco pa celo \$100,000. In koliko so od tega imeli vojaki in mornarji? Nič! Njim ni bilo niti pomagano. Krimi za topove — ni treba materialne podpore!

Blizu pol milijona ljudstva je pridrolo skupaj, da vidi bojne ladje in paradi po mestu. Pri vsej tej "gloriji" pa ni bil zastopan niti eden unijski delavec; videti jih je bilo pri paradi. Tako je prav. Delaveci se bodo polegama že zavedli, da je mornarica in vojstvo le orodje za "biznes" kapitalističnih vekramarjev.

Ko bodo delaveci vladali na zemlji, izginili bodo mornarica in armada. Delaveci se ne bodo trebali vojskovati za trg, ker proizvajali bodo le za rabo, ne pa za kupljenje in dobitek. Zakaj naj bi delaveci v Ameriki primorali Kitajce, da se oblačijo v oblike iz pavlo, jedo krah iz bele mokre in se vozijo v avtomobilih. Toda američki kapitalisti hočejo imeti trg za pavlo, belo moko in avtomobile, kajti vsega tega ne morejo prodati v Ameriki. Američko ljudstvo bi lahko samo porabilo domače izdelke, a vsedel piše meze, ki jo dobri v povračilo za svoje dele, jih ne more pokupiti. Vsled tega morajo američki kapitalisti imeti trg v inozemstvu za nadproducirko domačih izdelkov in pridelekov. Istotako delajo tudi japonski kapitalisti. Japonski delaveci ne morejo pokupiti vse svile in vsega česa, kar pridelajo doma, zato pa iščejo japonski kapitalisti zunanji trg v zato tudi gradijo svojo mornarico. In kaj lahko se priperi, da se v bližnji bodočnosti zgrabit stric Samova in Mikadova mornarica samo za trg in "biznes".

Delaveci, vojaki in moštvo mornarice ne bodo v smrčaju vojne z osvojenimi trgi pridobili nič več kakor to kar že imajo: borno življenje. Zgubijo pa lahko tudi to. Delaveci ne posedujejo mornarice; nimajo vlade, ktera bi posedovala

mornarico. Vsa ta "glorija" in sredstva za klanje pripadajo kapitalizmu. To je radičesar se delaveci ne pridružujejo parandam tudi s puškami. Mi vse že vemo, da bojne ladje nimajo namena izobraževati ljudstvo, temveč služijo za morijo in vdusenje glasov po svobodi in jednakopravnosti.

Omenim naj še, da je seattlska policija izvršila 250 arretacij v štirih dneh, to je ob času, ko se je mudila mornarica v Seattle. Marsikter tujejo je dobit batine na pleča ker ni poznal naših kolakov za "mir in red".

V časopisu tudi citam, da bodo delava v Seattle dva vsečiščna profesorji suspendirana iz službe, ker sta socialističnega mišljence. Eden teh dveh je socialistični orator, drugi je bil pa kandidat na socialističnem tiketu pri zadnjih lokalnih volitvah.

Ivan Šolar

O strajku poulično-železniških delavcev v Clevelandu. — "Dejavski župan."

Cleveland, O., 3. junija. — Prvo razburjenje radi strajka poulično-železniških vslužbenec se je počelo. Ljudstvo je zopet povsem murno, kakor da bi se nujesar ne zgodilo. To je povsem američko, kakor da bi zognal skupnik slame, ki gori z velikim plamenom, pa naenkrat spet ugasne. Železniški vslužbenec pa že nadalje strajkajo — brez upa na zmanjšo.

To je prvi sad zmagje demokratov, ktori so je v Clevelandu sedanes pisanji. Prisket pa bodo čas, ko bodo spoznali, da so se igrali z ljudsko maso sah v pozar. S kakim bučanjem, trobentanjem in strejanjem se je agitiralo za "dejavškega" župana L. Johnsona zadnjie jeson, ko se so vršile mestne volitve; v avtomobilih so vozili delavce na volišče, pozdravili jih s huračicami itd. A po pretekli dobrega pol leta pa tako razočaranje! — Občutjujevalo se je na vse pretege, kako dobrasi bodoje zavladali v Clevelandu, kako poceni se bodo vozila s karami če zmaga Johnson. Zmanjšal je itak približno zastavnik in odpri vrata na stežaj onim nezavednim slojem, ki so pripravljeni delati le tedaj, kadar se gre očrpati svojega bližnjega dnevnega zastavnika.

Danes ga pa delaveci iste tranne — preklinajo in mu hujše vpijejo ravno nasprotno istemu, kar so mu klicali pred dobrim pol letom. In prav imajo. Ta župan, ki se nazivlje "demokrata", je oporal tisoče delavcev zasluzka in jih pahnili — prilegne zakonske može — brez sredstev na ulico. Zmanjšal je itak približno zastavnik in odpri vrata na stežaj onim nezavednim slojem, ki so pripravljeni delati le tedaj, kadar se gre očrpati svojega bližnjega dnevnega zastavnika.

Ta je res tudi prišel in govoril tri večere, 29., 30., maja in 1. junija, na koncu Main ulice. Poslušalec sicer ni bilo veliko, kajti tukajšnji delaveci se je premalo zanimajo za socialistične nauke. Sodr. William je v poljudnih besedah razlagal socializem in ostrom republikansko in demokratsko stranko, ki sta nasprotni delavstvu. Obdelal je tudi Teddija in njegovega ljubljence Tafta. Dokazal je, kak nasprotnik je Roosevelt voditeljem delavskih organizacij in pri tem je omenil afera Haywood-Moyer-Pettibone, kjer je predsednik nazval z "neželenim državljanom". Povedal nam je tudi več slučajev iz sedanje krize, kako delajo kapitalisti z uhog delavsko maso; kako izkoriscujejo mede sužnje in kako skušajo razbiti delavskie organizacije. Posebno nam je pa priporočal, da agitiramo med našimi sotrpini za socializem in za delavskie organizacije, da prej dosežemo znago nad plutokrati. Sodr. Williams nam je objabil, da nas se večkrat običa. No, saj ga tudi potrebujemo.

Mestni mayor in časopis je bil naklonjen govorniku; mnogi listi so primisali vsak dan jedro njegovega govorja.

Prej se je govorilo le o tricentni vožnji, sedaj pa bo jo morati imeti, so pa naenkrat priši transferji po 1 cent na dan. Torej stane vožnja ne 3 ampak 4 cente, če se posluži običajno le neznanem del proge. Vozove za vzhod, zahod sever in jug so popolnoma pridržali, tako da se ne more iti z enim vozom direktno iz vzhodne na zahodno stran mesta, kakor je bilo pred Johnsonom. Način je način, da je izvrstno zdravilo v vseh želodnih in črevesnih boleznih. Akdo zgubite okus; ako ste slab trudni, bledi in nepokojni; ako imate slab barvo obličja, kalmo oko, neprestan glavobol, boljčine in krč. Trinerjevo američko zdravljeno grenko vino vam bo pomagalo. V lejkarnah, Jos. Triner 616-622 So. Ashland ave., Chicago, Illinois.

Tu je torej očiven dokaz, kako vodi demokratična stranka ljudstvo v pogubo. Na jeziku ji je vedno blagor delavstva, ko pa enkrat dobi vajete v roke, potem da čuti že železno pest nezavedne, mu delavstvo. Zato je naravnost politični greh, ako kdo le z manjcem game v prid protidelav-

skim strankam, pa naj bode republikanska ali demokratska. Edina rešitev tlačenega delavstva je v socialistični stranki. Ko se bodo delaveci oprijeli te svoje stranke in ko bodo slednja dovolj podprtia od svojih bojevnikov, tedaj bodo nehalo izkoriscenje delavev. Dokler se pa bodo delaveci sramovali vstopiti v socialistično stranko, tako dolgo ne smejo upati na bolje čase.

Seveda, socialisti nimajo avtomobilov, da bi jih dali ob volitvah delavcev na razpolago. Isto rojaki naj si pa zapomnijo, da se maščuje sedaj nad ujimi njih luhovosten, da so se deli prodati za kozače piva in ga trenutno vožijo v avtomobilu.

— e —

Razredna zavednost prodira bolj in bolj. — Poučni govor.

Johnstown, Pa., 31. maja. — Vsek dan citamo v časopisu o vedenih odslovnostih delavcev, o znižanju plie in o zmerom večji brezposelnosti. Vse to je resnice dasi je žalostna.

Zajedno z brezposelnostjo pa raste tudi zavednost delavstva. Delavcem se odpirajo oči: proletarij se zaveda svojega razreda razredno zavednih delavcev, je vedno več, kateri pridno pristopajo k socialistični stranki. Socialistični listi neumorni delujejo med proletarsko maso, govornik hodijo od mesta do mesta in tolmačijo delavcem njih trikoli položaj ter jih predložujejo za stranko.

Tudi v našem mestu prihajajo socialistični govorniki. Prvi je govoril takoj koncem aprila in ustreza njegovega govoru je bil, da ne je v Johnstownu ustanovila socialistična krajevna organizacija, katera je pa bila med takajšnjim zaspomnim američkim delavstvom tudi že zelo potrebljena. Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA".

zelodčni grejčeve Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega goriva, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prehavo zelodčev in se je dobro obnesla proti holestim reumatizma.

Dobiti v vseh slovenskih saluhin kakor tudi pri izdelovalcih najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street, Chicago, Ill.

"Radnička Straža"

je edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Izhaja vsako drugo sredo in stane \$1.00 NA LETO. Naslov: "RADNIČKA STRAŽA", 115 FISK ST., CHICAGO, ILL. Pripovedajte ta list bratom Hrvatom!

Delavstvo producira vse bogastvo; bogastvo torej pripada delavstvu.

Dolžnost vsakega socialističnega je, podpirati svoje časopise. Agitirajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

M. A. Weisskopf, M. D. Hermankovi praški

Izkusen zdravnik.

Uraduje od 8-11 predpoldne in 6-9 večer.

885 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

so najboljše zdravilo za glavobol in neuralgijo.

Ustavijo boljčine v 15 minutah.

Cena 25 centov.

585 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Fino Opremljena Gostilna

z najboljimi pijačami kakor z Atlas in Pilzen pivom, vinom in raznovrstnimi likeri, dalje s smodkami in prostim "lunchom".

Zastopstvo najboljih parobrodnih črt; prodaja parobrodnih listkov in pošiljanje denarja v staro domovo.

Postrežna točna in solidna.

Mohor Mladič

Novi prostor: 572 BLUE ISLAND AVENUE.

vogel Loomis St.

Telefon Canal 3214.

Chicago, Ill.

ZEMANOVO "GREJKO VINO",

je najboljše zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti bolezni želodeža, črev in ledvice, čistički in jetra. NEPRESEGIVLJIV LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKO.

Izdeleno iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA".

zelodčni grejčeve Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega goriva, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prehavo zelodčev in se je dobro obnesla proti hlestim reumatizma.

Dobiti v vseh slovenskih saluhin kakor tudi pri izdelovalcih najboljših zdravil.

Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street, Chicago, Ill.

577-579 BLUE ISLAND AVE., CH

Stranka

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

z sedežem v Chicagu, Ill.

Glavni tajnik: John Petrič, 718 W.

13th St., Chicago, Ill.

Vsa poročila in dopisi, tičejo se so socialistične stranke ali posameznim klubom, naj se pošljajo na gorenji naslov.

IMENIK
socialističnih klubov podrejenih Jugoslovenski Socialistični zvezi v Chicagu:

Jugoslovenski socialistični klub štev. 1, Chicagu, Ill. Anton Prešern, predsednik; Frank Podlips, tajnik, 569 N. Halsted St. Redna mesečna seja vsko četrtto soboto v mesecu v prostorih sodr. Pr. Mladčiča, 587 S. Centre Ave.

Slovenški socialistični klub štev. 2, Glenoco, O. Ignez Lemberger, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik, Box 101. Redna mesečna seja vsako zadnjo soboto v mesecu v prostorih sodr. Ivana Kravanja.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 3, Conemaugh, Pa. Frank Podlips, predsednik; Stefan Zabrie, tajnik, Box 305.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 4, La Salle, Ill. Jos. Bratkovčič, predsednik; Valentin Potisek, tajnik, 1231 Main St. Redni seji sta: 1. in 3. nedelja v mesecu. 2. nedelja je plačljiva in neskončna.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 5, Conemaugh, Pa. Frank Podlips, predsednik; Stefan Zabrie, tajnik, Box 305.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 6, Cumberland, Wyo. John Šare, predsednik; John Bančič, tajnik, Box 33.

Slovenški socialistični klub štev. 7, Murray, Utah. Valentín Elitz, predsednik; Edward Hoffman, tajnik.

Jugoslovenski socialistični klub štev. 8, Roslyn, Wash. John Makau, tajnik.

Slovenški socialistični klub Proletarka štev. 9, Chicago, Ill. Berta Prešers, predsednica; Mary Grilee, tajnika, 674 W. 21st Pl. Redna seja vsako nedelja v mesecu, v prostorih sodr. Fr. Mladčiča, 587 S. Centre Ave.

Slovenški socialistični klub štev. 10, Aurora, Ill. Louis Rudman, predsednik; Frank Prapratnik, tajnik. Redna mesečna seja vsako tretjto nedeljo v mesecu, v prostorih sodr. Jos. Kolence, 586 N. Broadway St.

Slovenški socialistični klub Zmagatelj štev. 11, Cumberland Camp No. 2, Wyo. Jos. Fakir, predsednik; Anton Jelovšek, tajnik. Redna seja se vrste vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 2 uri po poledne v finski dvorani.

Slovenški socialistični klub Proletarka štev. 12, Glenoco, Wyo. Math Brancik, predsednik; Frank Čeligaj, tajnik.

Slovenški socialistični klub Bledski župan štev. 13, Ely, Miss. Jakob Škerje, predsednik; John Puš, Box 55, tajnik.

Krajevna konvencija.

Sodrži: —

V sredo 17. junija točno ob 8 uri zvečer se vrši takozvana "caucus" konvencija krajevne socialistične stranke v Cook County-u v Uhlehičevi dvorani, (severni del) 27. N. Clark St., v svrhu nominacije popolnega county tiketa za prihodnje jesenske volitve.

To je ena najvažnejših konvencij, kar so jih imeli socialisti v Cook County-u, kajti razum nominacije kandidatov se bode razpravljalo tudi o kampanji in propagandi, tako da nam bo mogoče zanesi socialistom v vsake delavsko hišo v Chicagu.

Absolutno je torej potrebno, da je vsak član socialistične stranke navzoč na tuto konvencijo.

Vaš za socialistizem

G. T. Fraenkel,

krajevni tajnik.

Nov socialistični dnevnik.

30. maja je pričel izhajati v New Yorku nov socialistični dnevnik "The Evening Call" (Večerni klic). List ima osem strani in je pol izbran vesti, ogrevljivih člankov in primerjiva gradiva za propagando. Socialisti v Zedinjenih državah imamo sedaj dva dnevnika v angleškem jeziku.

Platforma in program.

V prihodnji številki "Proletarca" pričembimo platformo in program socialistične stranke v Zedinjenih državah, kjer je bil sprva na zadnji konvenciji.

Domača zavaba "Proletarke".

Zenski socialistični klub "Proletarke" v Chicagu je sklenil na svoji zadnji seji 7. t. m. da v komunitarnem priboru zavabo.

Cas in prostor te zavabe objavimo pozneje.

SOCIALIZEM IN ZASEBNA LAST.

Jasna in veličastna je misel socializma. Socialisti konstatirajo, da so po imetu današnjih ljudi razdeljeni na dva razreda. Eden teh razredov, delavski razred, pa je prisilen, da se za mezzo pridaje drugemu razredu. Proletari nimajo nič — nimajo svojih tovaren, nimajo strojev, nimajo surrovin, katere bi iz in predelovali nimajo niti polja niti travnikov, da bi jih obdelovali. Zato pa jih najema drugi razred, da mu proti plačilu robotajo. Drugi razred ima polje, tovarne, stroje za izdelovanje in pa dovolj denarja — ta razred kapitalistov in posestnikov ne dela, ali vendar se mu izborno godi. Ta razred vspremja čisti doblek, najemščino za polje, za stanovanja, obresti vrednostnih papirjev, dohodka iz akcij iz obligacij ter podjetniški in trgovinski dobiček. Prav jasno je razvideti, da ne dolje tisti, ki dela, za svoje delo toliko, kolikor bi morali deliti, drugače bi gotovo ne hodili raztrgani in lačni — in tisti, ki niso ne dela, pa bi ne živeli v izobilju. Pravite mreži Z medznim delom postanejo uslužbeni odvisni od delodajalcev. In priv takso, kakor v mestu ni tovaren za delavce, na kmetijem zemlje za kajzari in male kmetije. Tovarne so v rokah tovarnarjev, polje in gozdovi pa v rokah velikih posestnikov. Kmet obdeluje zemljo v potu svojega obraza, veleposestnik, grasečak pa se zavava v mestu za žulje ubogga kmetija, ki mora delati in še plačevati najemščino zemlje. Ruhar robota v rudniku — vsak dan mu preti smrtna nevarnost — lastnik rudnika pa si z dolbekom, ki mu ga ruder s težkim delom napravi, sledi že takoj sledike urice prijetnega svojega življencev. Cilj socialistov je, da dobre kajzari in mali kmetje zemljo velopestnikov svoje roke, na kateri bi potem skupno gospodarili. Tovarne morajo priti v roke tovarniških delavcev. Iz zasebnega premoženja naj se napravi narodno, občinsko, delovno, skratka družbino premoženje — in to bodo potem komunizem, ki priprostudi tako moti. Skupna last zemlje, tovaren, rudnikov, skratka vseh predmetov, s katerimi se dela, izdeluje, predeluje, obdeluje, pridobiava, in skupno delo vseh, ki so zmožni za delo in izdelovanje — to je cilj socializma. Socializem ne deli, ampak hodi vse premoženje in vse zemljo spraviti v celoto, ki bo last vseh v porabo vsem. Socializem pa hoče, da bi bilo na skupnem premoženju skupno delo in da bi prejel vsakdo resnico nagrado za svoj trud. Zato n. pr. zahtevajo ruski revolucionarji, da dobijo ljudska družba vse cerkveno premoženje, da vsa zemlja pride v roke narodu — da se razlaste oni, ki sedaj delavce razlažejo, odvezajo in pravijo, da je obvestite.

Rad bi vam poskal še kaj drugih naravnih, a za sedaj mi ni bilo mogoče le tedaj, kadar postane vse premoženje last cele ljudske družbe namesto današnje zasebne lastnosti. Dokler bodo posamezniki, in posamezni razredi imeli v rokah izdelovalna sredstva (tovarne, zemljo, rudnike itd.) do tedaj bodo tudi peščeni kapitalisti vladala nad velikim številom delavcev, do tedaj bodo možnosti izkoriscenje po posameznikih. Skupna last je torej potrebna, da se individuum (oseba) osvobodi. Odtod je torej ta velika komunistična ali kolektivistična ideja glavna točka socialističnega nazora.

Socialna demokracija se baš s tem odlikuje, ker hoče za večino revnih in ubogih delovati. S svojim programom, ki teži za uveljavljanje sreče, za odstranitev lastnosti, ki sta večna nasprometnika miru. Socialna demokracija pa ni stranka veleposestnikov, to varnjačev v podobnih elementov.

Socialna demokracija vidi zelo jasno, kako se je zasebna last razvijala v zgodovini. Z odstranitvijo suženjstva je izginila privatna last nad ljudmi, nad sožnji. Surožen, robotnik in njih družine so pošle zasebna last svojih fevdalnih gospodarjev. Tlačen se ni smel sum obseži preseliti iz kraja v kraj, ni se smel ženiti itd. — Žele francosko revolucion je proglašila ljudske pravice in razglasila da se rodil vsak človek kot slobodno bitje! Tlačenstvo nove dobe tlačenstvo v sedanjih časih pa je medzno delo. Preje je bil kmet tlačen svojemu gospodarju-grasečaku seda pa po poljski in tovarniški delavce tlačena tovarnariju in veleposestnikom. Kako je suženjstvo v tlačenstvu prešlo, tako preide tudi medzno delo. Na njegovo mesto pa mora priti svobodno delo, ki bo dalo delaven čist. Vsi pustite na njegov zasluzek. Nova last bodo

narodnega, občinskega, korporativnega in kooperativnega značaja — kljub temu pa bodo individualni. Noben individij, noben posameznik ne bude izkoriscen od drugih. Izginila bude tiranja akcijskih družb in bogatih posameznikov, izginila bude despotevja veleposestnikov — pravo vsakega posameznika bude zavarovano z razumnimi in natančnimi pogodbami. Kar danes eksistuje kot privatna last, to je last enega razreda, last buržoazije. Da se pa tako razred lastništvo odstrani, za to mora vsakdel delovati, komur je na sreču napredek gospodarske in politične demokracije.

A. Kristan v knjižici "Socijalizem".

Agitatoričen del.

SODRUGI!

Vsi potrebujete "Proletarca" — "Proletarca" potrebuje vas!

Agitirajte!!!

NASI ZASTOPNIKI.

Slediče sozdruge zasebnike pripravljajo delavcev, kateri so v njihovem občaju. Pooblaščeni so pobirati narodno in oglase za "Proletarca" ter pridajati delavcev za Jugoslovensko delavske tiskovne družbe in postanite lastniki edinega slovenskega delavskega tehnika v Ameriki. Delnica stane \$10.

Plača se lahko v dveh obrokih po \$5. Pišite za pojasnila.

Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba
587 South Centre Avenue
Chicago, Ill.

Slovenec v Chicagu naznam, da razvajam čislano

"JUNG PIVO"

Priznane milavanske pivovarne v steklenicah po naročilu vsakega na dom.

Pripravljamo se za obila narocila.

MARKUS ABUJA,

Grand Ave. Chicago, Ill.

Pozor Rojaki Slovenci!

Pripravljamo na novo opremljeno gospodino "TRIGLAV" ob državniku Mohorja.

Tolikrat svede pivo, domače vino in druge raznovrstne piže, na razpolago imam moderno keglješ in potuje vredno pripravljeno prenobljeno.

Poštevam točno in vodljivo.

John Mladič, 617 So. Centre Av., Chicago, Ill.

SODRUGI! ČITAJTE!

V upravnemu "Proletarca", 587 So. Centre Ave., Chicago, Ill. je dobiti sledovi socialistične brošure in knjige.

Socializem 10c

Zakaj smo socialisti? 7c

Socialna demokracija in kmetijstvo

Ihudstvo 5c

Kommunistični manifest 20c

Nasa bogastva 5c

Vsako teh brošur pošljemo poštne pošto. Sodrugi, sezite po njih, dokler ne pošljete.

S pozdravom

Fr. V. Forestiški socialist.

Listu v podporo.

Sodr. John Batič, Claridge,

Pennsylvania — \$1.00

Slov. socialistični klub Stev. 6 v Cumberland, Wyo. — 40c

Armeda desetnikov.

Sodruga John Šare in Jos. Demšar v Cumberlandu,

Wyo., poslala — \$1.31

Prispevali so sledovi sodrugi:

John Šare — 10c

John Barčič — 10c

Frank Rose — 10c

Jos. Demšar — 10c

Jos. Jugovnik — 10c

Jos. Markovič — 10c

Frank Mikuš — 16c

Andrej Tušar — 25c

Ignac Trelič — 25c

Math Regina — 5c

Od uredništva.

Ostrovčan: Takih osebnosti ne bomo pričevali. Zdi se nam, da bi zopet radi provoščili kak prepir. Naš list je za propagando socialistov in izobraževanje delavcev, ne pa za nepotrebni prepir. Če imate kaj smisla za resno delo v naši stranki, tedaj nam tega ne boste zamerili.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste

Za cigarete, pipe in žvečenje Importirane cigare in cigarete.

Vse pristno in po zmernih cenah

Vac. Kroupa

479 W. 18th St. Chicago, Ill.

GOSPODINJE POZOR

Najboljše, najfinije in okusnejše meso

prodaja po najnižji ceni slovenski mesec

376 W. 18 Street Chicago

MIHA LACKOVIC

376 West 18th St. Chicago.

Klobase in šunko pošljam tudi izven

Cilega proti C. O. D

